

אולימפיאדת הלשון העברית השלישית

החוג ללשון העברית ולבלשנות שמית

תשפ"ד

שאלון הגמר

כיתות י'-י"ב

שם פרטי ומשפחה: _____ מספר תעודת זהות: _____

ביתה: _____ בית ספר: _____

הנחיות: קראו את השאלות בקפידה. יש לכתוב את התשובות על דפי
השאלונים בכתב ברור.

מותר להשתמש בעט או בעיפרון.

אין להשתמש בחומרי עזר

1. נועה קירל שרה: "זה רק אני, הפאז' והחום של ישראל".
מהי החלופה העברית שקבעה האקדמיה ללשון העברית למילה פֶּאזִיץ'?

- א. ציודן
- ב. אצטלה
- ג. פונדה
- ד. כופתה
- ה. תיקון

2. בהשראת עיסוקה קראה שירה לארבעת ילדיה: יוגב, ניר, יניב ועידית. מהו עיסוקה של שירה? _____

3. מה משמעות המילה אַמְתָּלָה? _____

4. מה משמעות המילה גִּשְׁפִּנְקָה? _____

5. איזה פריט סביר להניח שלא תמצאו במכון יופי?

- א. תְּרָפִיז
- ב. תְּקֵלִיף
- ג. תְּחָפִיף
- ד. תְּקָרִישׁ
- ה. תְּרָחִיץ

6. איזו מילה אינה חידוש של האקדמיה ללשון העברית?

- א. מְרֻשָּׁת (אינטרנט)
- ב. נְמַנְמַת (פיג'מה)
- ג. רְגֻשָּׁת (אלרגייה)
- ד. פְּמַפְמַת (פומפה)
- ה. קִשְׁקִישָּׁת (גיבריש)
- ו. זְלָלַת (ג'אנק פוד)

7. איזו מילה יוצאת דופן? נמקו את תשובתכם.

א. פְּעָמִים   ב. שְׁנָתִים   ג. רַגְלִים   ד. שְׁבוּעִים   ה. אֲלֵפִים

נימוק: _____

_____

8. לפניכם צמד מילים המבטא יחס משמעות מסוים: **אבטיח – מקִשָּׁה**.

איזה צמד מילים מבטא את אותו יחס המשמעות?

א. עינב – גפן

ב. תפוח – קטיף

ג. תאנה – דבלה

ד. זית – שָׁמֶן

ה. תפוז – פרדס

9. השלימו את הביטוי:

אם בארזים נפלה _____

10. א. באיזה ביטוי **אין** כל שיבוש?

א. ליישב את ההדורים

ב. עשה לילות כימים

ג. רקם עור וגידים

ד. שוקד על שמריו

ה. פסח על שני הסעיפים

ב. בחרו **שניים** מהביטויים המשובשים וכתבו את הנוסח הנכון שלהם.

_____

_____

11. א. לפניכם צמדים של צורות יחיד ורבים. באיזה צמד יש שיבוש באחת מצורות הצמד?

א. חֶרֶק – חֶרְקִים

ב. עֵדְנָה – עֵדְנָיִם

ג. קִיסָם – קִיסָמִים

ד. גָּחַל – גָּחַלִים

ה. קֶטְנִית – קֶטְנִיּוֹת

ב. תקנו את השיבוש וכתבו את הצורה הנכונה. נקדו את המילה: _____

12. בול עץ שהקציעו (=החליקו) אותו הוא **מְהַקֵּץ**. מה מיוחד בצורה זו ושונה מן הנהוג?

---

13. לפניכם רשימת מילים:

רִבֵּעַ, מַעֲשֵׂר, אַחַדוֹת, תְּמָנוֹן, מְשֻׁנָּה, שְׁבוּעוֹת

מה משותף לכל המילים?

---

14. לפניכם שלושה צמדים בעלי מכנה משותף.

א. השלימו את המילה החסרה בצמד הרביעי (אין צורך לנקד את המילה).

• יוֹם – יוֹמִים

• חוֹב – חוֹבָה

• כֶּת – כֶּתֶה

• _____ – צִפְיָה

ב. מה המכנה המשותף?

---

15. לפניכם התרגום המילולי לעברית של כמה צירופים בצ'כית המציינים את שעות היום. השלימו את הטבלה:

המשמעות בעברית	הצירוף בצ'כית (מתורגם באופן מילולי)
שתי דקות לשמונה	"שתי דקות לשמונה"
עשר דקות לעשר	"עשר דקות לעשר"
חמש ורבע	"רבע על שש"
אחת עשרה ושבע דקות	"שמונה דקות לרבע על שתים עשרה"
שש וחצי	"חצי על שבע"
	"עשר דקות לחצי על חמש"
תשע וחצי	
חמש ושש דקות	
	"רבע על שבע"
אחת עשרה ועשרים וחמש דקות	

16. במשפחת חצב יש שלושה אחים: ארז, שקד ודקל. האחים בגילים שונים. בכל פעם ששואלים אותם לשמותיהם, כל אחד מהם אומר את שמו שלו או נוקב בשמו של אח מבוגר ממנו.

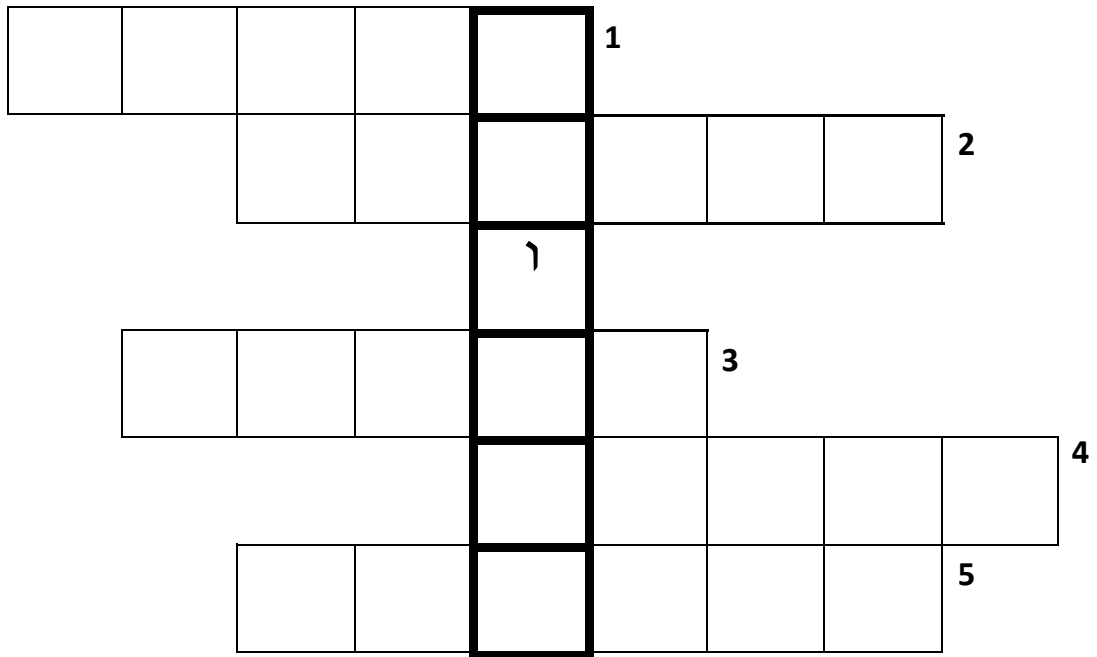
פעם אחת, כשנשאלו השלושה לשמותיהם, ענו שניים "שקד", ואילו השלישי ענה "דקל".

מה לא ייתכן?

- א. דקל הוא האח הבכור.
- ב. דקל הוא האח האמצעי.
- ג. ארז הוא שנקב בשמו של דקל.
- ד. שקד הוא שנקב בשמו של דקל.

17. מי אני ומה חידשתי?

לפניכם תשבץ המורכב מחידושי מילים של אחד ממחדשי הלשון. כל חידושי המילים בתשבץ נקלטו בעברית ומשמשים בימינו. עליכם לפתור את התשבץ. אם תפתרו את התשבץ במלואו, ייגלה בטור האנכי מודגש שם המשפחה של האיש שחידש את המילים.

הגדרות:

1. אני גדול מאוד וצף על פני הים במקומות קרים.
2. נוצרתי מחיבור של שתי מילים (הֶלֶחֶם), ואני מאיר את הדרך לאוניות.
3. אני מתקן שפורצים ממנו מים כלפי מעלה, ואחר כך הם נשפכים לתוך בריכה.
4. אני כתב עת שיוצא לאור אחת לחודש.
5. בעבר קראו לי "עט עופרת".

מי האיש שחידש את המילים בתשבץ? _____

18. גאורי (Gawri) היא אחת מכשלושים השפות המדוברות בהרים של צפון פקיסטן. לשפה זו אין מסורת כתיבה, ורק ב־1995 החליטה ועדה מיוחדת של שבעה דוברי גאורי ילידיים לאמץ את הכתב הערבי־פרסי, משום שהוא יכול לייצג במדויק את כל הצלילים בשפה.

לפניכם כמה שמות מְסֻפָּרִים בשפת גאורי (בתעתיק לאותיות לטיניות):

duodas – 12

čorodas – 14

akobis – 21

duodas bis – 32

ak dubis – 41

čorodaso dubis – 54

ak kam čorbis – 79

כתבו בשפת גאורי את המספרים האלה:

_____ 24

_____ 39

_____ 49

19. המילה **תְּבִלִין** היא ביסודה צורת הרבים של המילה תְּבַל בשפה הארמית. מאחר שהצורה הארמית לא נתפסה צורת רבים, החלו דוברי העברית להוסיף לה את סיומת הרבים העברית. כך נוצרה צורת רבים חדשה – תְּבִלִינִים.

(1) איזו מילה ברשימה משקפת מצב דומה?

א. מְכַנְסִים

ב. צ'יפְּסִים

ג. אִיקְסִים

ד. טִישְׁרְטִים

ה. מְסֻטִיקִים

(2) כתבו מילה קיימת נוספת שמשמשת כיום ומשקפת מצב דומה.

_____

20. במהלך שנות ה־30 של המאה ה־19 פיתח סמואל מורס את קוד מורס – מערכת של קווים ונקודות לייצוג אותיות ומספרים, הניתנים לשידור במכשיר טלגרף. ב־1844 נשלחה הודעת הטלגרף הראשונה, לאחר שנחנך קו טלגרף בין וושינגטון לבולטימור, ובה נכתב:

What hath God wrought?

בתרגום לעברית: **מַה פְּעַל אֵל?** (במדבר כג, כג)

לפניכם התרגום בעברית כתוב בקוד מורס :

--- -- .---. ---. ---. ---.

א. לפניכם רשימת מילים בעברית. התאימו בין המילה הכתובה עברית לכתיבתה בקוד מורס.

פעולה, תריס, אוכל, הגה, פלוגה, אבא, כותל, מחוג

_____	.5	_____	.1
_____	.6	_____	.2
_____	.7	_____	.3
_____	.8	_____	.4

ב. לפניכם ביטוי בן שלוש מילים הכתוב בקוד מורס:

---. ---. ---. ---. ---. ---. ---. ---.

מהו הביטוי? _____

21. ר' יהודה הלוי היה משורר והוגה בספרד המוסלמית במאה השתים עשרה. הוא חיבר ספרים, שירי חול וקודש, וגם חידות. פעמים רבות נהג לרמוז לערכן המספרי של אותיות בגימטרייה.

לפניכם חידה אחת שחיבר ובה דו־שיח קצר בין אישה לאיש.

יעלת החן תשאליני: / "את מי חשקת בצבאות?*"

ואמר לה: "אם לא תדעי – / הסירי את הנשש מאות".

(*צבאות = צורת רבים של צבִיָה, נקבה של צָבִי וכינוי לעלמה חיננית)

גלו את תשובת האיש, והסבירו בקצרה כיצד הגעתם אליה.

22. בלשון המקרא מילת היחס **אֵת** משמשת בכמה משמעויות:

(1) מילה המשמשת לציון מושא ישיר (2) עם (3) בְּ (4) מן

לפניכם ארבעה פסוקים. בכל אחד מהם המילה "את" משמשת במשמעות אחרת.

א. כתבו ליד כל פסוק את מספר המשמעות המתאימה (1–4).

מספר המשמעות	הפסוק
	וּמִנְשָׁה הָיָה רָעָה אֵת -צֹאן יִתְרוֹ חִתְּנוֹ בְּהֵן מִדֵּין (שמות ג, א)
	וַיֵּצֵא מִנְשָׁה מֵעַם פְּרָעָה אֵת -הָעִיר (שמות ט, לג)
	יוֹסֵף בֶּן-שִׁבְעֵ-עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רָעָה אֵת -אָחִיו בְּצֹאן (בראשית לו, ב)
	מִצּוֹת יֶאֱכֹל אֵת שִׁבְעַת הַיָּמִים (שמות יג, ז)

ב. בעברית החדשה נפוץ השימוש במילה **אֵת** בשמות של חברות ושותפויות,

למשל: "חברת כהן אֵת לוי בע"מ", "משרד עורכי דין וכלר אֵת וכלר".

הסבירו את השימוש הלא שגרתי במילת היחס **אֵת** בצירופים הללו.

23. שאלת נשיא האקדמיה ללשון העברית, פרופ' אהרן ממון:

רב האי גאון (939–1038 לספירה) היה מאחרוני הגאונים בבבל. מלבד פעילותו בתחום ההלכה ובתחום מסירת התלמוד וביאורו, הוא חיבר בשלהי האלף הראשון לספירה מילון מקיף עברי-ארמי שהגדרותיו נכתבו בערבית יהודית. המילון נקרא "פְּתָאב אֶלְחָאִי" (=החיבור המקיף), ואכן הוא מילון כולל ושיטתי לאוצר המילים העברי והארמי שבמקרא ובספרות שנכתבה לאחר המקרא עד ימי הגאון.

הערכים במילונו של האי גאון הובאו בשיטה ייחודית.

לפניכם דוגמה לקבוצת ערכים שהובאו כולם תחת האות חי"ת בזה אחר זה:

חט"ל, חל"ט, טח"ל, טל"ח, לח"ט, לט"ח

'חטיל' שם אדם (עזרא ב, נז; נחמיה ז, נט). **חלט** תרגום 'לצמיתות' [...]

טח"ל – 'טחול' (משנה חולין ג, ב) [...] **טל"ח** בארמית הוא הבשר הפרוס.

א. הביאו שני עקרונות לשיטתו של האי גאון בהצגת הערכים.

ב. אילו הייתם כותבים מילון בשיטתו של האי גאון, באיזו **אות** הייתה מופיעה המילה **מִצְעָד**, ומה היה **סדר השורשים** בראש הערך?
